

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту: Нацрт закона) садржан је у члану 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Основни разлог за доношење измена и допуна Закона о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту: Нацрт закона) јесте потреба усклађивање одредаба Закона о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон), у делу који се односи на евиденције у образовању и васпитању - нарочито одредаба којим је уређен Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП), Јединствени образовни број (ЈОБ), сврха обраде података, пријем података и сл. са новим Законом о заштити података о личности („Службени гласник РС”, број 87/18), који је у примени од 22.08.2019. године. Посебно, на предложени начин у систему просвете се једним законом успоставља и уређује Јединствени информациони систем просвете, који ће обухватити предуниверзитетско образовање и васпитање - предшколско, основно и средње образовање и васпитање, образовање одраслих, укључујући и ученички и студентски стандард али и високо образовање, тако да је предложено брисање одговарајућих одредаба у Закону о високом образовању.

Други разлог за измене и допуне Закона је прецизирање и појашњење мањег броја одредаба којима се уређује предшколско, основно и средње образовање и васпитање, будући да је током досадашње примене уочено да начин на који су формулисане у важећем Закону уноси недоумице и неуједначеност током њихове примене. Предложеним изменама и допунама није измењена суштина, односно смисао тих одредаба.

Проблеми који Нацртом закона треба да се реше као и циљеви решења која су предложена су:

- 1) Усклађивање са одредбама новог Закона о заштити података о личности;
- 2) Успостављање ефикаснијег система Јединственог информационог система просвете (ЈИСП) - као скуп база података и рачунарских програма, потребних за прикупљање и обраду података у евиденцијама и регистрима, уз обезбеђивање заштите података о личности. Установа, високошколска установа, односно установа ученичког и студентског стандарда води евиденцију о деци, ученицима, одраслима и студентима обухваћеним формалним образовањем, о родитељима, односно другим законским заступницима и о запосленима, у складу са овим и посебним законом, законом којим се уређује високо образовање и законом којим се уређује ученички и студентски стандард.

У погледу одредаба које се односе на Јединствени информациони систем просвете, током 2019. године започет је процес његовог развоја који треба да омогући

доношење одлука на основу информација у циљу обезбеђивања квалитетног и ефикасног система образовања и васпитања.

У саставу Јединственог информационог система просвете (ЈИСП) установа, високошколска установа и установа ученичког и студентског стандарда електронски води евиденције, а Министарство води регистре. За пуну функционалност система која подразумева, између осталог, статистичку обраду података и креирање извештаја из регистара неопходно је обезбедити компатибилност података и везу између евиденција и регистара. Развој система за доделу Јединственог образовног броја (ЈОБ) неопходно је започети у што краћем року како би се омогућила интеграција система есДневик и ЈИСП. У Републици Србији 1500 образовних установа електронски води евиденције употребом софтверског решења есДневик.

Све образовне установе у Републици Србији имају приступ интернету и могућност коришћења ЈИСП-а (предуслов: све установе користе постојеће софтверско решење ИС Доситеј).

Имплементација и пуна функционалност ЈИСП-а је један од стратешких приоритета Владе Републике Србије, који треба да омогући подизање ефикасности, ефективности, економичности и поузданости пословних процеса, као и прецизно праћење прогреса рада, већу транспарентност у раду, могућност рационалног планирања ресурса и будућих инвестиција. Успешна имплементација ЈИСП система омогућиће подизање квалитета живота грађана у смислу поједностављења процедура и смањења трошкова, и знатно поједноставио рад државних органа.

3) Прецизније уређивање питања образовања ученика мигранта и ученика који не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад, ради унапређивање доступности и квалитета образовања за све ученике.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је и у досадашњем законодавном оквиру настојало да, поштујући гаранције права из области образовања, донело неколико докумената којима се регулише упис и процес образовања ученика мигранта, али и ученика који не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад или поједине програмске садржаје од значаја за наставак образовања и васпитања (између осталог, Стручно упутство за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања, којим је прописано да школа мора да припреми и реализује План подршке деци мигрантима на нивоу школе и План подршке сваком детету. Као подршка школама за активан рад на иклузији ученика мираната у систем образовања донет је Приручник за примену Стручног упутства, као и брошуре о упису деце и то на језицима: фарси, урду, арапски, енглески, пашту, како би адекватно информисали родитеље и старатеље о могућностима образовања деце у периоду у коме бораве у Републици Србији. За школске тимове су организоване обуке за примену Стручног упутства за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања. Донети су акти којима се прописује План и програм наставе и учења Српског као страног језика и Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као страни језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих.

Циљеви примењеног приступа:

- унапређивање доступности и квалитета образовања за ученика мигранта, као и за ученика који не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад или поједине програмске садржаје од значаја за наставак образовања и васпитања;

- допринос повећању обухвата ученика из друштвено осетљивих група и рад на унапређивању њихових образовних постигнућа.

Ова приступ показао се као веома делотворан, а разликује се од приступа у земљама Западне Европе које прибегавају интеграцији миграната где се језик средине учи у засебним одељењима или школама за децу мигранте, па тек након савладаног језика средине улазе у државне школе.

4) Омогућавање веће доступности квалитетног образовања за сву децу са сметњама у развоју и инвалидитетом, путем израде смерница којима би се унапредио њихов образовно-васпитни рад и сагледале потребе и могућности сваког појединачног детета, као и групе у целости; те је стога извршено појашњење којим се омогућава да се смерницама ближе уреди начин прилагођавања програма наставе и учења и пружање индивидуалне, односно групне додатне подршке за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом у школама за ученике са сметњама у развоју. Због промењене структуре ученика у овим школама (све већи проценат деце са вишеструким сметњама), ове школе су пред изазовом како да обезбеде сложени систем додатне подршке уз пуно уважавање образовних, социјалних и здравствених потреба деца и ученика који их похађају, у овим школама се поред редовне наставе организују различити групне и индивидуалне активности које захтевају значајнија прилагођавања школског програма. Кроз смернице ће школе добити инструкцију на који начин се оваква прилагођавања могу урадити, уз поштовање најбољег интереса детета.

Све наведене проблеме и наведене циљеве, не би било могуће решити, односно остварити без доношења измена и допуна Закона, имајући у виду да је ову материју није могуће уредити подзаконским актом, што је уједно и разлог који доношење закона чини јединим начином за решавање проблема.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона врши се допуна у члану 1. Закона, тако што се прецизира да се овим законом успоставља и уређује Јединствени информациони систем просвете предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, образовања одраслих, високог образовања и ученичког и студентског стандарда. На предложени начин обезбеђује се да се у Министарству води само један регистар.

Члан 2. Нацрта закона, којим се мења члан 23. Закона, прецизирано је да учење језика који установа организује за дете и ученика који је страни држављани, лице без држављанства и тражилац држављанства, као и за прогнана и расељена лица, избеглице и мигранте и децу и ученике који су враћени у земљу на основу споразума о реадмисији, заправо представља наставу српског као страног језика, као и да дете страног држављанина, лица без држављанства и тражиоца држављанства похађа тај програм

бесплатно под условом реципроцитета или на терет родитеља, односно другог законског заступника, у организацији, односно просторијама установе коју одреди министар.

Чланом 3. Нацрта закона, којим се мења члан 56. Закона, додата је одредба да основна музичка, односно балетска школа могу да остварују и програм средњег музичког, односно балетског образовања и васпитања, чиме је извршено прецизирање одредбе и њено усклађивање са потребама праксе.

Чланом 4. Нацрта закона, којим се мења члан 60. Закона, извршено је појашњење у вези са пружањем додатне подршке ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, те прописано да планови наставе и учења у основном и средњем образовању и васпитању садрже и смернице за прилагођавање програма и пружање индивидуалне, односно групне додатне подршке за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом који образовање стичу, када је то у најбољем интересу у школи за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју, а на основу мишљења интерресорне комисије и уз сагласност родитеља, односно другог законског заступника ученика.

Чланом 5. Нацрта закона, којим се мења члан 73. Закона, прецизирано је, односно наглашено да ученик полаже разредни испит у складу са посебним законом, будући да је у посебним законима који уређују основно, односно средње образовање и васпитање, полагање разредног испита већ уређено на одговарајући начин.

Чланом 6. Нацрта закона, којим се мења члан 96. Закона, речи „верификација установе“, замењене су речима о „одобрењу за рад“, имајући у виду да је овај термин адекватнији имајући у виду природу овог поступка, чињенично стање и статус стране установе.

Чланом 7. Нацрта закона брисан је назив члана и члан 174. Закона, а питање евиденције о деци, ученицима и одраслима које води установа је уређено на другачији начин кроз предложена решења у Нацрту закона.

Чланом 8. Нацрта закона промењен је назив дела: „IX. Евиденције у образовању и васпитању“, у назив: „IX. Јединствени информациони систем просвете“ у складу са концепцијом и предложеним решењима у Нацрту закона.

Чланом 9. Нацрта закона назив члана и члан 174. бришу се, а питање вођења евиденција је уређено на другачији начин у члану 10. Нацрта закона (члан 175. Закона).

Чланом 10. Нацрта закона, којим се мења члан 175. Закона, дефинисано је успостављање Јединственог информационог система просвете (ЈИСП) као скуп база података и рачунарских програма, потребних за прикупљање и обраду података у евиденцијама и регистрима, уз обезбеђивање заштите података о личности. Установа, високошколска установа, односно установа ученичког и студентског стандарда води евиденцију о деци, ученицима, одраслима и студентима обухваћеним формалним образовањем, о родитељима, односно другим законским заступницима и о запосленима, у складу са овим и посебним законом, законом којим се уређује високо образовање и законом којим се уређује ученички и студентски стандард. У оквиру ЈИСП-а установа води евиденције, а Министарство – регистре, у које се уносе подаци из евиденција Прецизирано је и да Министарство успоставља ЈИСП и њиме управља уз техничку подршку одговарајуће службе Владе.

Чланом 11. Нацрта закона мења се члан 176. Закона. Предложеним одредбама прецизно се уређују питања у вези са формирањем јединственог образовног броја (ЈОБ). Према предложеним решењима неспорно је да се прикупљање података, у сврху доделе ЈОБ-а детету, ученику, одраслом и студенту, као и у сврху израде статистичких података врши на начин којим није омогућено откривање података о личности.

Чланом 12. Нацрта закона мења се назив члана и члан 177. Закона. Прецизирани су подаци из евиденције о деци, ученицима и одраслима и о родитељима, односно другим законским заступницима који се уносе у регистар деце, ученика, одраслих и студената преко ЈОБ-а, у складу са овим нацртом закона.

Чланом 13. Нацрта закона додају се назив члана и члан 178а који се односе на податке у регистру акредитованих високошколских установа.

Члан 14. Нацрта закона којим се мења члан 179. Закона извршено је усаглашавање са предложеним решењима у члану 10. Нацрта закона.

Чланом 15. Нацрта закона, којим се мења члан 180. Закона, извршено је усаглашавање са предложеним решењима у члану 10. Нацрта закона. Посебно, прецизирано је да се подаци о запосленима у установама ученичког и студентског стандарда уносе у регистар запослених у складу са овим и законом којим се уређује ученички и студентски стандард.

Чланом 16. Нацрта закона, извршена је допуна, тако што су после члана 180. додати називи чланова и чл. 180а-180в којима су прецизирани подаци у евиденцијама и регистру који се води (Подаци у евиденцијама и регистру запослених у високошколским установама; Подаци у регистру плановима и програмима настави и учења; Подаци у регистру акредитованих студијских програма).

Чланом 17. Нацрта закона члан 181. Закона који се односи на сврху обраде података измењен је у целини, с обзиром да се према предложеним решењима у Нацрту закона обрађују и подаци о којима високошколска установа води евиденцију. Уређена је сврха обраде података о којима установа води евиденцију, као и сврха обраде података из регистра из члана 175. Закона, тако што је сврха обраде података редефинисана, додатно прецизирана и усклађена са одредбама новог Закона о заштити података о личности.

Чланом 18. Нацрта закона, којим се мења назив члана и члан 182. Закона, извршено је, између осталог, прецизирање да лице на које се подаци односе остварује права у складу са законом којим се уређује заштита података о личности, као и терминолошко усклађивање са Законом о заштити података о личности, тако што су речи „коришћење и корисник“, замењене речима „прималац“, дефинисана су лица која могу бити примаоци података из одређеног регистра и др..

Чланом 19. Нацрта закона, којим се мења члан 183. Закона, извршено је усаглашавање члана 183. Закона са предложеним решењима у чл.10. Нацрта закона (члан 175. Закона).

Чланом 20. Нацрта закона, којим се мења члан 184. Закона, уређено је, између осталог, да установа, високошколска установа, односно установа ученичког и студентског стандарда обезбеђује мере заштите од неовлашћеног приступа и коришћења података из евиденција које води; да Министарство обезбеђује мере заштите од неовлашћеног приступа и коришћења података у ЈИСП-у; прецизно је уређено да

послове администрирања ЈИСП и одговарајућих регистара обавља посебно овлашћено лице; дато је овлашћење за доношење подзаконског акта којим ће се уредити ближи услове у погледу мера безбедности и заштите података из евиденција и регистара.

Чланом 21. Нацрта закона, којим се мења члан 189. Закона прецизирана је надлежност за доношење акта којим се утврђују ближи услови и мерила за утврђивање економске цене за остваривање делатности предшколског васпитања и образовања по детету.

Чланом 22. Нацрта закона, којим се мења члан 193. Закона, извршено је усклађивање казних одредаба са изменама и допунама у члану 18. Нацрта закона којим се мења члан 182. Закона.

Члан 23 . Нацрта закона уређује почетак примене, односно време од када установа, односно високошколска установа треба да покрене поступак за доделу ЈОБ-а.

Члан 24 . Нацрта закона прописује рок у коме ће министар донети одговарајућа подзаконска акта.

Члан 25. Нацрта закона уређује престанак важења одређених одредаба Закона о високом образовању, с обзиром на предложена решења у Нацрту закона.

Члан 26. Нацрта закона садржи завршну одредбе о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог акта нису потребна додатна финансијска средства у 2019. години.

Средства потребна за реализацију Нацрта закона у наредним годинама су планирана у оквиру лимита одређеним од стране Министарства финансија и у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлажемо да се наведени закон упуту Народној скупштини ради доношења по хитном поступку, јер би недоношење овог закона по хитном поступку могло да проузрокује штетне последице за рад органа и организација.

Посебно истичемо да је неопходно да овај закон у што краћем року ступи на снагу и почне да се примењује у школској 2019/2020. години, како би се спречиле негативне последице по децу, ученике, одрасле, студенте и запослене у установама образовања и васпитања у погледу заштите података о личности.